

Motion till riksdagen

1989/90:K403

av Bengt Kindbom m.fl. (c)

Datapolitiska frågor

Den enskildes trygghet och integritet

Datatekniken är ett utmärkt hjälpmedel i produktion, administration och kommunikation. Tekniken bör användas i ökad omfattning inom exempelvis miljövard och kultur. Den ökade användningen av datorer inom skilda sektorer och för nya uppgifter ställer krav på anpassning av de regler som skall skydda den enskilde. Allt fler uppgifter samlas in, bearbetas och lagras om enskilda personer.

För att stärka den enskildes integritet och säkerhet bör enligt centerpartiets uppfattning riksdagen besluta ge regeringen i uppdrag att utreda sårbarhetsfrågorna.

Centerpartiet återkommer med kraven som tidigare framförts om minskad insamling av uppgifter, minskad samkörning och ökade rättigheter för den enskilde. För översyn av datalagen kräver centerpartiet en parlamentarisk utredning.

De stora statliga datasystemen bör decentraliseras till regionala och lokala myndigheter.

Personlig integritet

Som ett resultat av motioner från centerpartiet i början på 80-talet har regeringsformens 2 kap. tillförts regler om skydd för den enskildes integritet vid dataregistrering. I 2 kap. 3 § sägs numera att varje medborgare skall i den utsträckning som närmare anges i lag skyddas mot att hans personliga integritet kränks genom att uppgifter om honom registreras med hjälp av automatisk databehandling. Det är alltså inte grundlagsregleringen i sig som ger ett ökat skydd för den enskildes personliga integritet.

Vi i centern ser alltid detta problem utifrån den enskildes situation och kräver i det följande preciseringar i datalagen som innebär ett ökat skydd för den enskilde i förhållande till myndigheter, institutioner, företag och organisationer.

En fråga som Data och offentlighetskommittén (DOK) hade som huvuduppgift att utreda var på vilket sätt personnummeranvändningen kan begränsas. De förslag som DOK presenterat har ännu inte lett till några initiativ från regeringens sida.

Datalagen

Från centerpartiets sida har vi under tiden som DOK:s utredningsarbete pågått hävdlat att några nya stora datasystem med omfattande personuppgifter inte bör inrättas i avvaktan på utredningens förslag. När en ny datalagsutredning nu aviseras vill vi på nytt aktualisera ett antal frågor som bör beaktas i detta utredningsarbete.

- En restriktiv praxis måste upprätthållas för tillståndsgivningen till register med stora informationsmängder eller känsliga uppgifter.
- Tillsynsverksamheten förstärks.
- Uppgifter insamlade för ett ändamål får inte användas för andra ändamål.
- Samkörning bör i princip inte tillåtas.
- Den enskilde måste få större möjlighet att påverka uppgifternas hantering i ett datasystem.
- Informationen från datasystemen förbättras och den enskildes rätt att ta del av innehållet i olika system måste vara oinskränkt.
- Regler om sekretess, rättelse och gallringsinstruktioner ses över och utformas till stöd för den enskilde.
- Försäljning av offentliga uppgifter och adresser från personregister begränsas och i vissa fall förbjuds helt.
- Forskning med hjälp av registerdata bör grundas på samtycke från den enskilde eller regleras i särskild lagstiftning.

Med hänvisning till den utveckling som skett när det gäller kommersiell användning av uppgifter ur offentliga register bör försäljningsverksamheten starkt begränsas.

Åtgärder för att begränsa den kommersiella användningen av uppgifter i personregister bör vidtas bl.a. med stöd av de förslag som DOK utarbetat. Genom datainspektionen bör också prövas om överenskommelser kan träffas med branschen i fråga.

I budgetpropositionen 1989/90:100 bil. 4 redovisar justitieministern att en särskild utredare tillsatts med uppgift att göra en översyn av datalagen från såväl saklig som lagteknisk synpunkt. Vidare anges att detta skall resultera i ett fortsatt arbete under parlamentarisk medverkan. Denna utredning måste tillsättas snarast. Centerpartiet kräver en parlamentarisk sammansättning i utredningen och inte en arbetsgrupp där partiernas möjlighet till påverkan av arbetet är begränsad. Detta bör ges regeringen till känna.

Registerlagar

Centerpartiet har tidigare förordat att särskilda registerlagar utarbetas för datasystem som har stor omfattning eller är särskilt integritetskänsliga.

I DOK:s betänkande – Integritetsskydd i datasamhället 4. – SOU 1987:31 föreslås en utökad användning av systemet med registerlagar. Kommittén föreslår att utöver den registerlagstiftning som redan finns särskilda registerlagar skall utarbetas för:

- socialstyrelsens register
- landstingens register

- kommunernas register inom socialtjänsten och skolhälsovården
- riksförsäkringsverkets och försäkringskassornas register.

Mot. 1989/90
K403

Som angetts ovan har centern länge förordat särskilda registerlagar för integritetskänsliga register. Det förslag som DOK nu framlagt ligger också i linje med de krav som vi framförde vid förra riksmötet om datateknikens användning inom bl.a. socialtjänst och sjukvård.

Riksdagen bör därför ge regeringen i uppdrag att utarbeta registerlagar för integritetskänsliga register.

Sårbarhet

Centerpartiet kräver att regeringen nu tar krafttag för att minska sårbarheten och höja säkerheten i databehandlingen. För att något trovärdigt skall hända måste parlamentariker och intressenter inom näringsliv och service-sektor vara med och påverka de förslag som tas fram. Vi föreslår att detta arbete inleds genom att en analys av sårbarheten utförs av den av oss föreslagna datautredningen.

Den ökade sårbarheten i det moderna samhället gör sig gällande inte bara inom dataområdet utan även inom de flesta samhällssektorer. Inom dataområdet är det dock särskilt uttalat eftersom vitala verksamheter såväl offentliga som privata knyts ihop med hjälp av dagens datateknik och telekommunikationer.

Sårbarhetsfrågorna har missköts av den nuvarande regeringen. Det kommer ständigt nya påminnelser om hur sårbart samhället är och hur brottsligheten inom dataområdet ökar. Mellan varje motionstillfälle skulle man kunna ge exempel på nya fall av dataintrång eller ekonomiska brott.

Det går inte att helt skydda datasystem mot olika slag av intrång i form av s.k. datavirus. Därför måste andra åtgärder vidtas som minskar komplexiteten i systemen och ger säkrare alternativ för att använda det utomordentliga hjälpmedel som datorerna är.

Decentralisera datasystemen

Ett led i att uppnå ökad säkerhet är att decentralisera de stora centrala register som i dag finns inrättade för exempelvis skatteväsendet, socialförsäkringsystemet och statens löne- och redovisningssystem. Regeringen bör låta pröva samtliga centrala datasystem och respektive myndigheter bör ges i uppdrag att utarbeta planer för en sådan decentralisering av register till regional eller lokal nivå. Dessa planer bör också omfatta förslag till decentralisering av arbets- och handläggningsuppgifter till gagn för ökad säkerhet och minskad sårbarhet.

Inom den offentliga sektorn i övrigt finns också ett stort antal system som bör prövas på samma sätt.

Företagens register

Register inom näringslivet skyddas inte av datalagen i den mån de inte samtidigt utgör personregister. Enligt centerpartiets uppfattning bör datalagen endast omfatta personuppgifter. Detta innebär inte att vi tycker att skyddet för

företagens data är oväsentligt. Tvärtom, även dessa bör skyddas för otillbörligt intrång. Enligt centerpartiets uppfattning bör detta ske på två sätt, dels genom lagstiftning om dataintrång, dels genom sekretesslagstiftning.

Dessa två frågor måste ständigt följas upp särskilt vid förändringar i uppgiftslämnande och vid krav på nya uppgifter från företagen måste skyddet för företagen beaktas. Insamlandet av uppgifter måste minimeras och sekretessreglerna utformas på ett sådant sätt att de erbjuder ett verkligt skydd. Även på detta område måste regeln om att uppgifter insamlade för ett ändamål inte skall användas för andra ändamål gälla.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillsättande av en parlamentarisk utredning för översyn av datalagen, begränsning av personnummeranvändningen och försäljningen av uppgifter ur offentliga register, m.m.,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planer för decentralisering av datasystem,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd för juridiska personers datauppgifter.

Stockholm den 15 januari 1990

Bengt Kindbom (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Stina Eliasson (c)

Anders Svärd (c)

Rosa Östh (c)

Kjell Ericsson (c)

Kjell Ericsson (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Birger Andersson (c)

Hugo Andersson (c)

Mot. 1989/90
K403